

ORVOSI-FIZIOLÓGIAI NOBEL-DÍJ – 2025

Mary E Brunkow

Fred Ramsdell

Shimon Sakaguchi

A képek forrása: https://www.facebook.com/photo/?fbid=1173558507969450&set=a.269578968367413&locale=hu_HU

A Karolinska Intézet Nobel-bizottsága a 2025. évi orvosi-fiziológiai Nobel-díjat az amerikai Mary E. Brunkownak és Fred Ramsdellnek, illetve a japán Shimon Sakaguchinak ítéli a perifériás immuntolerancia mechanizmusainak felfedezéséért. A díjazottak munkásságukkal jelentősen hozzájárultak ahhoz, hogy megértsük, hogyan szabályozza az immunrendszer önmagát, és hogyan akadályozza meg a saját szövetek elleni támadást. Felfedezéseik kulcsfontosságúak az autoimmun betegségek, mint például a 1. típusú cukorbetegség, rheumatoid arthritis és szisztémás lupus erythematoses megértéséhez, és új terápiás lehetőségek nyílnak meg a segítségükkel. Olle Kämpe, a Nobel-bizottság elnöke szerint „a díjazott kutatók felfedezései alapvető jelentőségűek az immunrendszer működésével kapcsolatos tudásunk

gyarapításában, és annak megértésében, miért nem alakulnak ki mindenkinél súlyos autoimmun betegségek”.

Mary Brunkow, Fred Ramsdell és Shimon Sakaguchi kutatásaik során alapvető felfedezéseket tettek az immunvédekezés szelektivitását biztosító perifériás immuntoleranciával kapcsolatban. E tolerancia a szabályozó T-sejteken alapszik (amelyeket a kitüntetett kutatók azonosítottak), hiszen e sejtek képesek megakadályozni, hogy az immunrendszerünk rátámadjon a saját testünkre. Amikor a szabályozó T-sejtek működése zavart szenved, az akár autoimmun betegségek kialakulását is eredményezheti.

A díjazottak munkássága egy teljesen új – a perifériás toleranciával foglalkozó – tudományterületet alapozott meg az immunológián belül. Mára számos orvosi kezelés született

ezen alapkutatási felfedezésekből kiindulva, amelyekkel bizonyos esetekben eredményesen kezelhetők az autoimmun betegségek, illetve egyes daganatos megbetegedések is. Sőt, e felismerések hozzásegítettek bennünket ahhoz, hogy sikeresebbé válhassanak a szervátültetések, amelyek legnagyobb kockázatát éppen az új szervezet megtámadó immunrendszer jelenti.

A három kutató a Nobel-díj története során átadott orvosi-fiziológiai elismerés 116. díjazottjaként vették át a rangos kitüntetést és a vele járó 11 millió svéd koronát, amely egyenlő arányban elosztva illeti meg őket.

További részletek a díjazottakról és eredményeikről ide kattintva olvashatók.

forrás: https://mta.hu/mta_hirei/orvosi-nobel-dij-a-periferias-immuntoleranciaert-114760

A Magyar Tudományos Akadémia katona tagjai címmel nyílt kiállítás a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar Kari Könyvtárában 2025. október 15-én.

Az MTA 200 programsorozat keretében megrendezett kiállítás 2025. november 30-áig volt látogatható és azokról az akadémikusokról kínált érdekes áttekintést, akik vagy hadtudományi munkásságuk elismeréseként nyerték el az akadémiai tagságot, vagy legalább tíz esztendő katonai szolgálat letöltése alatt/mellett érték el bármely diszciplína művelésében olyan tudományos teljesítményt, amely a Tudós Társaságba való felvételt érdemelt. A 26 akadémikus között tehát nem csupán a hadelmélet vagy hadtörténet olyan jeles művelőivel találkozhattak a kiállítás látogatói, mint például Mészáros Lázár, az 1848/1849-es forradalom és szabadságharc hadügyminisztere vagy Pilch Jenő, aki a Ludovika, később pedig a Had-

történelmi Levéltár és Múzeum szakkönyvtárának könyvtárosa, könyvtárvezetője volt. A kiállítás magáról Széchenyi Istvánról, a Magyar Tudós Társaság alapító-

járól, utóbb igazgatósági majd tiszteleti tagjáról is szól, hiszen a legnagyobb magyar 1809 és 1826 között szolgált a hadseregben. De megismerkedhettünk Szontagh Gusztáv életével, aki mezőgazdasági szakíró, filozófus és irodalomkritikus volt egy személyben. E különleges tudós férfiak egyike Baritz György alezredes, aki az első magyar Tacitus-fordító volt, de akadémikussá matematikusként választották meg. Ha a néhány kiragadott példa felkeltette az OK Kedves Olvasóinak figyelmét a téma iránt, jó szívvel ajánlható összefoglaló forrásként a kiállítás katalógusa, Hausner Gábor (had)történész munkája, mely szabadon letölthető az MTA Könyvtárának repozitóriumából (<https://real-eod.mtak.hu/20325/>).

Tizenöt éves a Kaleidoscope

Idén ünnepli fennállásának 15. évét a Kaleidoscope Művelődés-, Tudomány- és Orvostörténeti Folyóirat, amely – ahogy az ünnepi eseményre szóló meghívóban olvasható – „Prof. Dr. Forrai Judit alapító főszerkesztő és munkatársai szervezésével – egyedülálló szerepet tölt be nemcsak a Semmelweis tudományos közegében, az MTA elismerésével széles, huma-

nisztikus és multidiszciplináris megközelítéssel, de nyitottan a történeti, kulturális, széles spektrumú, etikai aspektusokat integráló interdiszciplináris szaklappá vált. A lapnak 27 rovata működik, melyeknek munkásságát, elért eredményeit mutatják be szakmájuk kiválóságai, akik szerkesztő-munkatársaink. Ez a jubileum nemcsak a folyóirat 15 éves jelenlétét ünnepli a hazai és most már lassan a nemzetközi szaksajtó piacán is ismert lapként, hanem azokat a Munkatársakat és Szerzőket is, akik elkísérték és fontosnak tartották együttműködni

velünk, munkájukkal, nívós cikkeikkel gazdagították és emelték a folyóirat elismert színvonalát!”

Az ünnepi eseményre, amely 2025. december 12-én, pénteken került megrendezésre az MTA Könyvtár, Levéltár és Információs Központban, a MOKSZ-ot is meghívták, sőt Prof. Dr. Forrai Judit főszerkesztő felkérésére szövetségünk a Kaleidoscope decemberi számában is helyet kapott.

<http://www.kaleidoscopehistory.hu/index.php?subpage=cikk&cikkid=1119>

Az ünnepi programban az alábbi előadások hangzottak el:

10.00-10.15 PROF. DR. MONOK ISTVÁN DSC: A tizenöt éves Kaleidoscopehistory helye a magyarországi művelődéstörténeti folyóiratok között

10.15-10.30 PROF. DR. FORRAI JUDIT DSC: A Kaleidoscopehistory születése és felnőtté válása

10.30-10.40 DR. GYÓRY HEDVIG PHD – GRADVOHL EDINA PHD: Adatbázisok és új ismeretek az antik és egyiptomi kultúra vonatkozásában. Múzeumok a változó világban

10.40-10.50 KRÁSZ LILLA HABIL. PHD – DR. KIRÁLY LÁSZLÓ PHD: A középkori medicinától a romantikus medicináig

10.50-11.00 PROF. DR. FORRAI JUDIT DSC: Mérték és módszer

a legújabb korban, avagy a modern orvostudomány története napjainkig

11.00-11.10 PROF. DR. KISS ENDRE DSC: Teória, tudományok, személyesség...Miért vagyok a Kaleidoscope híve?

11.11-11.20 DR. FEITH HELGA HABIL, PHD, PROF. DR. BALÁZS PÉTER DSC: Normatív szabályok az egészségügyben 2010-2025

11.30-11.40 DEÁKY ZITA PHD, KIS-HALAS JUDIT PHD, VAMOS GABRIELLA, PHD: A gyógyítás hagyományai - hiedelem, tudás és gyakorlat

11.40-12.00 szünet

12.00-12.10 PROF. DR. DULLANDREA DSC: Ψ (pszi) tudomány

12.10-12.20 DR. DOBSON SZA-

BOLCS PHD: Gyógyszerészettörténet a Kaleidoscope-ban

12.20-12.30 PROF. DR. ANDREW SPIELMAN (N.Y), PROF. DR. FORRAI DSC: Forrai: Fogásztörténet és az Encycloedia of the History of Dentistry

12.30-12.40 PROF. DR. HETÉNYI ZSUZSA DSC: A kulcsszavak csodálatos élete

12.40-12.50 DR. FELSZEGI SÁRA PHD: „Sors elöl szökve, mégis szembe sorssal” gyógyítók és betegek alkotásai

12. 50-13.00 IZSÁK ÉVA HABIL. PHD: A gondolat terei

13.00-13.10 PROF. DR. FORRAI JUDIT DSC: The rest of the Kaleidoscope's World

13.10 Zárszó

RECEPTEK A MÚLTBÓL

Érdekes orvoslástörténeti cikk jelent meg a Magyar Nemzeti Levéltár Borsod-Abaúj-Zemplén Vármegyei Levéltára honlapján: Bodnár Tamás arról számolt be, hogy egy árván maradt miskolci kisgyermek gyámügyi iratai között bukkant rá az árva édesapja által összegyűjtött és különféle gyógyító eljárásokat tartalmazó kéziratokra. A GYÓGYÍTÓ RECEPTEK A KÖZGYŰLÉSI IRATOK KÖZÖTT című írás Horváth János kéziratot receptskönyvét és a

család sorsát ismerteti, illetve néhány érdekes terápiát is közöl. Íme egy példa: súly ellen (A Magyar néprajzi lexikon szerint a súly alatt többféle betegséget is értettek, többek között syphilit, carcinomát, scorbutot vagy aranyeret) a következő javallat olvasható:

„Akinek mellyében vagyon a súly, nehezen lélegzel, sőt fojtogatja. A fekete csalán gyökerét rágja nyersen egyre, vagy szárazon megtörvén kenyérre hintse, úgy

egy. Vagy ételben is, úgymint levesben eheti.

Vagy a keményítőt törd meg, szitáld meg. Ecetben gyúrd meg, egy kis tört borsot tevén bele, csinálj apró pogácsát belőle, és süsd meg a tűzhelyen és reggel add enni.

Vagy a paperszénye fűnek gyümölcsébül egyél meg két nap hatot, kiszakadoz belőled.

Jó pályinkában a keserű gombát is innia.

Vagy az igen régi sajtot serpenyőben főzd meg, azt egye.”

Forrás: https://mnl.gov.hu/mnl/bazml/hirek/gyogyito_receptek_a_kozgyulesi_iratok_kozott

